

Selvityksen kyselylomake:

1. Tulisiko kunnilla olla **oikeus tuottaa laissa tarkemmin määriteltyjä** sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan palvelutuotantoa, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädettäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuottamasta palveluja. (K/E) Perustelut sekä Kyllä että Ei
 - A. Mikäli kunnilla olisi lain perusteella oikeus tuottaa palveluja, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? Erittäin todennäköisesti 5 – 1 Hyvin epätodennäköisesti

Vastaukset kysymykseen 1:

Ei

Perustelut: Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisoikeuden siirtäminen kunnilta maakunnalle jää vaillinaiseksi, mikäli maakunta ei voi määritellä järjestäjänä palvelujen tuottamistavoista ja jos kuntien rahoituksesta säädetään laissa. Maakunta päättäisi tällaisessa mallissa täysivaltaisesti vain palvelujen tasosta lainsäädännön rajoissa. Tuotannon osalta maakunnalla ei olisi täysimääräisesti päätösvaltavastuuta. Myöskään rahoituksen osalta maakunta ei kykenisi tekemään omia päätöksiään. Esitetyn kaltainen lainsäädäntö tosiasiaa vesittää Rinteen hallituksen esittämän sote-uudistuksen tavoitteet, missä järjestämisvastuuta sote-palveluissa ollaan antamassa kuntia suuremmille alueille.

Esitetty malli synnyttää epäselvyyksiä kuntien ja maakuntien vastuiden välille ja näiden lisäksi myös valtion maakunta- ja kuntasuhteisiin. Rahoituksen määrittely lainsäädännössä kaventaa oleellisesti paikallista ja alueellista itsehallintoa ja vahvistaa sote-palveluissa valtion ohjausta. Lähidemokratian toteutumisen näkökulmasta malli ei ole toivottava.

Turun kaupunki ei todennäköisesti käyttäisi laissa tarkemmin määriteltyä tuotanto-oikeuttaan sote-palveluissa, mikäli palvelujen rahoitus ja järjestämisoikeus olisi kunnan päätösvallan ulkopuolella.

Mikäli sote-uudistus toteutuu puhtaasti maakunnallisena, on kuitenkin perusteltua mahdollistaa kunnille tuottajarooli valtion rahoituksella riittävän pitkällä siirtymäajalla. Tämä mahdollistaa muutoksen toimeenpanon hallitusti ja tarvittaessa portaittain. Ilman siirtymäaikaa riski sote-uudistuksen toimeenpanon epäonnistumisesta on suuri.

Esitetty kannanotto on alustava ja se voi tarkentua tai muuttua, kun sote-uudistuksesta on käytettävissä nykyistä enemmän tietoa lakiluonnosten julkaisemisen jälkeen.

2. Tulisiko kunnalla olla **mahdollisuus tuottaa** sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja? Tässä tapauksessa **maakunta tekee päätöksen ja solmii sopimuksen kunnan kanssa.** (K/E) Perustelut sekä Kyllä että Ei

Mikäli kunnilla olisi mahdollisuus tuottaa palveluja, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? Erittäin todennäköisesti 5 – 1 Hyvin epätodennäköisesti

Vastaukset kysymykseen 2:

(K/E) EI

Perustelut: Mikäli päätösvalta kunnan oikeudesta tuottaa sote-palveluita annetaan maakunnalle, on mahdollista, että ainakin pitkällä aikavälillä kunnille ei pääsääntöisesti myönnetä sote-palveluissa laajasti tuotanto-oikeutta. Maakunnan tosiasiallinen päätösvalta ohittaa asiassa kunnan päätösvallan ja lopputulos kunnan tuotanto-oikeudesta määrittäisi osittain paikallisen ja alueellisen poliittisen ja hallinnollisen kulttuurin perusteella. Mallista seuraa todennäköisesti kansallisesti hajanainen sote-järjestelmä, jossa osissa maakuntia sote-palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu olisi kokonaan maakunnilla ja osissa maakuntia kuntien roolit olisivat palvelutuotannossa vaihtelevia ja eri suuruisia. Maakunnan sisälläkin saattaisi syntyä tilanteita, jossa kuntien roolit tuotannossa vaihtelisivat. Sote-palvelujen järjestämisen kannalta hajanaiset tuotantovastuut maakunnan ja kuntien välillä eivät ole toivottavia.

Kysymyksestä ei ilmene sote-palvelujen rahoitusmalli. Tässä vastauksessa oletetaan, että rahoitusvastuu tai oikeastaan valtiolta saadun rahoituksen allokoituvastuu tuotannolle jäisi maakunnalle. Sikäli kun näin on, kunnilla ei olisi mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujen resursointiin ja tasoon.

Turun kaupunki ei todennäköisesti käyttäisi maakunnan päätöksen varassa olevaa tuotanto-oikeuttaan sote-palveluissa, mikäli palvelujen rahoitus ja järjestämisoikeus olisi kunnan päätösvallan ulkopuolella.

Mikäli sote-uudistus toteutuu puhtaasti maakunnallisena, on kuitenkin perusteltua mahdollistaa kunnille tuottajarooli valtion rahoituksella riittävän pitkällä siirtymäajalla. Tämä mahdollistaa muutoksen toimeenpanon hallitusti ja tarvittaessa portaittain. Ilman siirtymäaikaa riski sote-uudistuksen toimeenpanon epäonnistumisesta on suuri.

Esitetty kannanotto on alustava ja se voi tarkentua tai muuttua, kun sote-uudistuksesta on käytettävissä nykyistä enemmän tietoa lakiluonnosten julkaisemisen jälkeen.

3. Tulisiko kunnalla olla **laissa säädetty velvollisuus tuottaa** sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädetäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuottamasta palveluja, eikä kunnilla olisi oikeutta olla tuottamatta palveluja. (K/E) Perustelut sekä Kyllä että Ei

Vastaukset kysymykseen 3:

(K/E) EI

Perustelut: Kuntia ei tule pakottaa toimimaan sote-palvelujen tuottajina missään julkisen sote-palvelujen järjestämisvastuun vaihtoehdossa. Mikäli järjestämisvastuu säilyisi kunnilla, on kunnilla säilytettävä itsehallintoon perustuen myös päätösvalta siitä, miten sote-palvelut kunnassa tuotetaan. Vastaavasti sote-palvelujen järjestämisvastuussa olevan maakunnan itsehallinnon edellytys on, että se voi itse päättää palvelujen tuotantotavoista.

Oletettavasti kysymyksessä esitetyllä logiikalla toteutettu lainsäädäntö on ristiriidassa kuntien itsehallinnon kanssa.

Mikäli sote-uudistus toteutuu puhtaasti maakunnallisena, on kuitenkin perusteltua mahdollistaa kunnille tuottajarooli valtion rahoituksella riittävän pitkällä siirtymäajalla. Tämä mahdollistaa muutoksen toimeenpanon hallitusti ja tarvittaessa portaittain. Ilman siirtymäaikaa riski sote-uudistuksen toimeenpanon epäonnistumisesta on suuri.

Esitetty kannanotto on alustava ja se voi tarkentua tai muuttua, kun sote-uudistuksesta on käytettävissä nykyistä enemmän tietoa lakiluonnosten julkaisemisen jälkeen.

4. Tulisiko kunnilla olla maakunnan palvelutuotantoon nähden **oikeus** (yleisen toimivallan perusteella) **tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan**, ilman maakunnan maksamaa korvausta ja erillään maakunnan järjestämisvastuusta ja palveluntuotannosta? Tässä tapauksessa palvelut olisivat kunnan omille kuntalaisilleen tarjoamia laissa säädetyn julkisen järjestämisvastuun ulkopuolisia/ylimääräisiä palveluja. (K/E) Perustelut sekä Kyllä että Ei
- A. Mikäli kunnilla olisi oikeus tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? Erittäin todennäköisesti 5 – 1 Hyvin epätodennäköisesti

Vastaukset kysymykseen 4:

(K/E) EI

Perustelut: Kysymyksestä ei selviä, mitä tarkoitetaan sellaisilla kunnan palveluilla, mitkä ovat maakunnan ulkopuolisia ja ylimääräisiä palveluita. Mikäli näillä maakunnan ulkopuolisilla palveluilla tarkoitetaan hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä palveluja, säilyy kunnilla osittainen vastuu näistä palveluista sote-uudistuksen jälkeenkin mm. vapaa-ajan palvelujensa kautta. Mikäli ylimääräisillä palveluilla tarkoitetaan sote-palveluita, on tulkittavissa, että kuntien rooli näissä ylimääräisissä palveluissa olisi toimia palvelujen järjestäjänä, rahoittajana ja tuottajana. Oletettavaa myös on, että esitetyssä mallissa kuntien rooli muodostuu sote-palvelujen järjestämisessä marginaaliseksi. Kuntien näkökulmasta kunnan marginaalinen asema sote-palvelujen järjestäjänä suhteessa maakuntaan on lähestulkoon sama asia, kun tilanne, jossa kunnalla ei ole sote-palvelujen järjestämisvastuuta lainkaan.

Tässä yhteydessä on kuitenkin mahdollista harkita, voidaanko lasten ja nuorten sote-palvelut jättää kuntien järjestämisvastuulle. Tämä edellyttää, että kuntien rooli sote-järjestäjänä tunnustetaan maakuntien rinnalla. Lasten ja nuorten palveluissa kuntien järjestämisvastuun kautta toteutuu integraatio sote-palvelujen ja sivistyspalvelujen välillä. Puhtaasti maakunnallisessa sote-palvelujen järjestämisvastuussa tämä integraatio rikkoutuu.

Lasten ja nuorten palvelujen ohella vastaavaa kunnan järjestämisvastuuta on perusteltua harkita säilytettäväksi vanhuspalveluissa. Vanhuspalvelut ovat luonteeltaan sellaisia, että niissä ei ole saavutettavissa merkittäviä tuotannollisia skaalahyötyjä. Samoin on todettavissa, että toimivissa vanhuspalveluissa toteutetaan toimivaa asumisen politiikkaa. Vanhuspalvelujen kasvavaa tarvetta ei voida toteuttaa taloudellisesti pelkästään sosiaali- ja terveyspalveluilla vaan palvelujen rinnalla on kehitettävä toimivia esteettömiä ja yhteisöllisiä asumisen ratkaisuja. Toimivien asumisratkaisujen synnyttämisessä ja kaavoituksessa kuntien rooli on merkittävä.

Kuntien järjestämisvastuun edellytysten parantamiseksi merkittävä ja kohtuullisen yksikertainen keino on siirtää erikoissairaanhoidon rahoitus ja ohjaus suoraan valtion vastuulle. Erikoissairaanhoidon ohjaus hajanaisella kuntarakenteella ei ole onnistunut. Erikoissairaanhoidon edellyttää nykyistä parempaa ja järkevämpää kansallista ohjausta ja kansallista rahoitusta.

Turun kaupunki saattaisi käyttää järjestämis- ja tuottamisoikeuttaan sote-palveluissa, mikäli kunnan vastuulla olevien palvelujen järjestämisvastuu olisi riittävän suuri. Mikäli kunnan rooli sote-palvelujen järjestäjänä määritellään marginaaliseksi, on tahtotila vastuun ottamiselle sote-palvelujen järjestämisessä vähäinen.

Mikäli sote-uudistus toteutuu puhtaasti maakunnallisena, on kuitenkin perusteltua mahdollistaa kunnille tuottajarooli valtion rahoituksella riittävän pitkällä siirtymäajalla. Tämä mahdollistaa muutoksen toimeenpanon hallitusti ja tarvittaessa portaittain. Ilman siirtymäaikaa riski sote-uudistuksen toimeenpanon epäonnistumisesta on suuri.

Esitetty kannanotto on alustava ja se voi tarkentua tai muuttua, kun sote-uudistuksesta

on käytettävissä nykyistä enemmän tietoa lakiluonnosten julkaisemisen jälkeen.

5. Mikä on kuntanne **ensisijainen näkemys** kuntien roolista toimia sote-palvelujen tuottajana? Laittakaa järjestykseen ne vaihtoehdot, joihin edellä kysymysten 1-4 osalta vastasitte ”Kyllä”. Mikäli vastasitte kaikkiin edellä esitettyihin vaihtoehtoihin EI, niin teidän ei tarvitse vastata kysymykseen.
- A. Kunnalla olisi oikeus tuottaa laissa määriteltyjen kriteerien perusteella tai tietyissä laissa määritellyissä tehtävissä palveluja ilman, että maakunnalla olisi harkintavaltaa kunnan roolista palveluntuottajana. Maakunta rahoittaisi palveluja laissa säädettyjen kriteerien perusteella. (Kysymys 1)
 - B. Kunnalla olisi mahdollisuus tuottaa palveluja maakunnan harkinnan ja maakunnan kanssa tehtävän sopimuksen perusteella. Korvaus määräytyisi sopimuksen perusteella. (Kysymys 2)
 - C. Kunnalla olisi laissa säädetty velvollisuus tuottaa määriteltyjä palveluja ja korvauksen perusteesta säädettyihin lailla. (Kysymys 3)
 - D. Kunnalla olisi oikeus (yleisen toimivallan perusteella) tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan ilman, että maakunta määritteli sen palvelutuotantoa tai maksaisi sille korvausta. (Kysymys 4)

Vastaukset kysymykseen 5:

Kuntien asema pelkästään toissijaisena palvelujen tuottajana suhteessa maakuntaan ei ole Turun kaupungin näkökulmasta tällä hetkellä tavoiteltavaa. Mikäli sote-palveluissa säilytetään sote-uudistuksen jälkeen maakuntien rinnalla kuntien järjestämistä erityisesti niissä palveluissa, jotka integroituvat kaupungin muuhun toimintaan, on kaupunki kiinnostunut ottamaan osavastuuta sotesta.

Mikäli sote-uudistus toteutuu puhtaasti maakunnallisena, on kuitenkin perusteltua mahdollistaa kunnille tuottajarooli valtion rahoituksella riittävän pitkällä siirtymäajalla. Tämä mahdollistaa muutoksen toimeenpanon hallitusti ja tarvittaessa portaittain. Ilman siirtymäaikaa riski sote-uudistuksen toimeenpanon epäonnistumisesta on suuri.

6. Mikäli vastasitte johonkin edellä olevista kysymyksistä 1-4 ”Kyllä”, mitä palveluita katsotte tarkoituksenmukaiseksi kuntien tuottaa ja miksi?
Sosiaalihuolto– mitä palveluja ja tehtäviä (K/E) ja avovastaus perusteluihin

- 1. Sosiaalihuollon ohjaus ja neuvonta (Sosiaalihuoltolaki, SHL 6§)
 - 2. Rakenteellinen sosiaalityö (SHL 7§)
 - 3. Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen (SHL 8§)
 - 4. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (SHL 9§)
 - 5. Palvelujen kehittäminen kasvatuksen tukemiseksi (SHL 10§)
 - 6. Sosiaalityötä (SHL 15§);
 - 7. Sosiaaliohjausta (SHL 16§);
 - 8. Sosiaalista kuntoutusta (SHL 17§);
 - 9. Perhetyötä (SHL 18§);
 - 10. Kotipalvelua (SHL 19§);
 - 11. Kotihoitoa (SHL 20§);
 - 12. Asumispalveluja (SHL 21§);
 - 13. Liikkumista tukevia palveluja (SHL 23§);
 - 14. Päihdetyötä (SHL 24§);
 - 15. Mielenterveystyötä (SHL 25§);
 - 16. Kasvatus- ja perheneuvontaa (SHL 26§);
 - 17. Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa (SHL 27§);
 - 18. Vammaispalveluja (Kehitysvammalain ja vammaispalvelulain perusteella annettavat palvelut)
1. jatkokysymys: mitä tarkemmin;
- 19. Kuntouttavaa työtoimintaa (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta)
 - 20. Oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattoritoimintaa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki)
 - 21. Kaikkea edellä olevaa
 - 22. Jotain muuta, mitä?

Terveydenhuolto – tehtävä (K/E) ja avovastaus perusteluihin

1. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnassa (Terveydenhuoltolaki, TervHL 12§)
 2. Terveysneuvonta ja terveystarkastukset (TervHL 13§)
 3. Seulonnat (TervHL 14§)
 4. Neuvolapalvelut (TervHL 15§)
 5. Kouluterveydenhuolto (TervHL 16§)
 6. Opiskeluterveydenhuolto (TervHL 17§)
 7. Työterveyshuolto (TervHL 18§)
 8. Ympäristöterveydenhuolto (TervHL 21§)
 9. Avosairaanhoido: yleislääketieteen alaan kuuluva (TervHL 24§)
 - a. yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito sekä näihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut ja kuntoutustarpeen arviointi
 10. Avosairaanhoido: muu kuin yleislääketieteen alaan kuuluva, (TervHL 24§)
 - a. muu kuin yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito sekä näihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut ja kuntoutustarpeen arviointi;
 11. Sairaanhoido yleislääkärijohtoisella vuodeosastolla, (TervHL 24§)
 12. Kotisairaanhoido (TervHL 25§)
 13. Suun terveydenhuolto (TervHL 26§)
 14. Mielenterveystyö (TervHL 27§)
 15. Päihdetyö (TervHL 28§)
 16. Lääkinnällinen kuntoutus (TervHL 29§)
 17. Ensihoito, (TervHL 39)
 18. Kaikkea edellä olevaa
 19. Jotain muuta, mitä?
7. Vapaa sana aiheesta ja terveiset ministeriölle
8. Yhteystiedot: Kunnan nimi pakollinen tieto, muut tiedot vapaaehtoisia

Vastaukset kysymykseen 6:

Sote-uudistuksen lakiluonnosten puute estää harkittujen ja sitovien kannanottojen antamisen kysymykseen 6 tai ylipäätään mihinkään tämän kyselyn kysymyksiin.

Sikäli kun sote-uudistus toteutuu hallituksen esittämien peruslinjausten mukaisesti, voidaan alustavasti todeta, että pelkästään tuottantovastuun kantaminen sote-palveluissa ei ole Turun kaupungille erityisen tavoiteltavaa. Turun kaupunki kiinnostunut kantamaan järjestämisvastuuta erityisesti niissä palveluissa, jotka integroituvat muihin kuntien palveluihin. Tällaisia palvelukokonaisuuksia ovat mm. lasten ja nuorten palvelut sekä ikääntyneiden palvelut.

Mikäli sote-uudistus toteutuu puhtaasti maakunnallisena, on kuitenkin perusteltua mahdollistaa kunnille tuottajarooli valtion rahoituksella riittävän pitkällä siirtymäajalla. Tämä mahdollistaa muutoksen toimeenpanon hallitusti ja tarvittaessa portaittain. Ilman siirtymäaikaa riski sote-uudistuksen toimeenpanon epäonnistumisesta on suuri.

Kuntien asemoiminen pelkästään tuottajiksi voi synnyttää juridisesti vaikean kokonaisuuden, mikäli asiaa katsotaan hankintalain ja EU:n valtiotukisäännösten näkökulmasta. On oletettavaa, että maakunta ei voi lähtökohtaisesti hankkia sote-palveluita suoraostoina kunnilta vaan palvelujen hankinta maakunnassa tulisi todennäköisesti kilpailuttaa. Mikäli maakunta kilpailuttaisi palvelut, kunnan tulisi EU valtiotukisäännösten perusteella mahdollisesti yhtiöittää sote-tuotantonsa. Sipilän hallituksen aikana perustuslakivaliokunta puolestaan suhtautui kriittisesti julkisten sote-palvelujen yhtiöittämisveloitteeseen. Kuntien asemaa tuottajana tuleekin arvioida sote-uudistuksessa erikseen hankintalain ja EU:n valtiotukisääntöjen kautta ennen kuin asiasta tehdään poliittisia valmistelua ohjaavia jatkolinjauksia. On suotavaa, että sote-uudistusta ei valmistella lainsäädäntöpohjalle, joka todennäköisesti ei läpäise perustuslaillisia ja EU-oikeudellisia vaatimuksia.

Mikäli hankintalain ja EU:n valtiotukisäännösten problematiikkaan vastataan lainsäädännöllä, jossa kunnille annetaan sote-palvelujen tuotannossa suosituimmasema suhteessa yksityisiin palveluntuottajiin, muutetaan sote-palvelutuotannon markkinoiden toimintaa merkittävästi. Päätöksenteon näkökulmasta tällainen ratkaisumalli ei todennäköisesti synny ilman intressiristiriitoja.

Turun kaupunki haluaa todeta, että tulevassa sote-uudistuksessa isojen kaupunkien ja kaupunkiseutujen erityisasema on tunnustettava ja kaupungit on otettava aidosti mukaan sote-uudistuksen suunnitteluun. Sote-uudistuksen vaikutukset tulevat olemaan kunnille suuria ja kunnissa on operatiivinen osaaminen sote-palveluista. Ilman kuntien osaamisen hyödyntämistä ja mukaan ottamista, on odotettavaa, että kansallinen sote-uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon ei löydy riittävästi voimavaroja.

Valtion tulee myös tiedostaa, että mikäli sote irrotetaan kunnista, on ainakin osalla kuntia todennäköisesti vähäinen intressi osoittaa voimavaroja tulevan sote-mallin kehittämiseen. Valtion tulee tästä syystä osoittaa sote-uudistuksen alueelliselle valmistelulle sen vaatima rahoitus.